

**SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
W GMINIE RZAŚNIA NA LATA 2014-2017
ZA 2017 ROK**

Rzaśnia, maj 2019 rok

Wprowadzenie

Podstawą prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

W myśl art. 87 ust. 5 w/w ustawy Wójt sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia Radzie Gminy.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami w Gminie Rzaśnia na lata 2014-2017 został uchwalony przez Radę Gminy Rzaśnia uchwałą Nr XXXII/227/2014 z dnia 25 marca 2014 r., natomiast 9 kwietnia 2010 roku Rada Gminy Rzaśnia podjęła Uchwałę Nr XXVIII/206/2010 w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, która jest istotnym instrumentem w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

Wskazane w w/w programie działania i kierunki rozwoju podejmowane przez gminę mają na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego i ochronę środowiska przyrodniczego. Połączone ze sobą turystyka historyczna i przyrodnicza stanowią atrakcję dla swojego regionu oraz dla gości z kraju i zagranicy.

W zakresie ochrony zabytków konieczna jest ścisła współpraca odpowiednich służb państwowych, samorządowych, kościelnych oraz społecznych. Potrzeba ratowania i ochrony zabytków jest naszym obywatelskim obowiązkiem.

Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Na podstawie art. 5, art. 6 ust.1 i art. 86 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zabytki objęte zostały ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i obywatela.

Głównym aktem prawnym regulującym przepisy ochrony i opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ponadto istotnym jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, znajdujących się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane,
- ustawie z 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska,
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,

Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Podstawowe cele programu opieki nad zabytkami zostały określone w art. 87 ust 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z tym przepisem program ma na celu:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,

- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rząśnia zgodny jest z innymi dokumentami gminnymi, wyznaczającymi długoterminowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy wynikają z dokumentów o charakterze strategicznym gminy:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rząśnia,
- programu ochrony środowiska,
- planu odnowy miejscowości Rząśnia na lata 2010-2017,
- planu odnowy miejscowości Biała na lata 2014 – 2020.

Stan ewidencyjny zabytków nieruchomych Gminy Rząśnia

Zgodnie z art. 22, ust. 4 i 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Gmina prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków w formie kart adresowych zabytków nieruchomych znajdujących się na jej terenie.

Do Gminnej Ewidencji Zabytków wpisanych jest 229 pozycji. W tym;

10 obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa łódzkiego, są to;

- 1) Kościół p.w. Św. Jana Chrzciciela w Białej,
- 2) pozostałości dworu obronnego w Białej,
- 3) Kościół p.w. św. Kazimierza i św. Józefa w Stróży,
- 4) pałac z XIX wieku w Stróży,
- 5) cmentarz parafialny w Rząśni wraz z:
 - murem cmentarnym i bramą,
 - układem przestrzennym (kwatery i alejki cmentarne),
 - kaplicą cmentarną p.w. Ukrzyżowania Pana Jezusa,
 - starodrzewiem na cmentarzu; 21 wiązy szypułkowe, 1 brzoza,
- 6) kaplica rzymskokatolicka, przejściowy kościół filialny w Białej.

Ponadto 13 obiektów w tzw. ewidencji konserwatorskiej, nie wpisanych do rejestru, w tym układ przestrzenny wsi Biała i Rząśnia, oraz 206 obiektów (stanowisk) archeologicznych.

Wyposażenie wnętrz zabytkowych kościołów oraz kaplicy cmentarnej w Rzęśni wpisane jest do wojewódzkiego rejestru zabytków ruchomych. Wszystkie parafie posiadają zbiór kart ewidencyjnych z opisem każdego zabytku ruchomego.

Gmina posiada zewidencjonowane w formie albumu i na płytach CD kapliczki oraz krzyże przydrożne znajdujące się na terenie gminy.

Większość zabytków architektonicznych znajdujących się na terenie naszej gminy są to zabytki architektury sakralnej, będących w posiadaniu parafii. Gmina Rzęśnia jest właścicielem dwóch obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków, są to pozostałości dworu obronnego w Białej oraz pałac w Stróży, w którym mieści filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Rzęśni. Zgodnie z założeniami Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Rzęśnia planowane są prace remontowe budynku.

Na terenie gminy; w Broszęcinie, na cmentarzach parafialnych w Rzęśni i Stróży oraz na cmentarzu przykościelnym w Stróży znajdują się miejsca pamięci narodowej, ponadto na cmentarzach parafialnych w Rzęśni i Stróży kwatery i groby wojenne. W miejscowościach Rzęśnia, Stróża i Biała znajdują się pomniki przyrody, są to drzewa wiązu, lipy, brzozy, jesionu, kasztanowca i robinii.

Prace konserwatorskie, restauratorskie wykonane w okresie sprawozdawczym:

L.p.	Lokalizacja zabytku	Rok wykonywanych prac	Rodzaj wykonywanych prac	Wartość wykonanych prac i sposób finansowania
1.	Kościół parafialny w Rzęśni	2017	„Prace konserwatorsko-restauratorskie przy ołtarzu bocznym pw. św. Rocha w kościele parafialnym pw. św. Macieja w Rzęśni”	178 017,70 w tym: 170 000,00 - Gmina Rzęśnia 8 017,70 - wkład parafii
2.	Kościół parafialny w Stróży	2017	„Prace konserwatorskie barokowego ołtarza głównego pw. Matki Boskiej w kościele parafialnym w Stróży - etap I”	106 004,64 w tym: 67 500,00 - Gmina Rzęśnia 37 500,00 - Woj. Łódzkie 1 004,64 - wkład parafii
3.	Kościół parafialny w Białej	2017	Przeniesienie zabytku nieruchomego: Kaplicy rzymskokatolickiej w Białej	151 000,00 w tym: 150 000,00 - Gmina Rzęśnia 1 000,00 - wkład parafii

Kaplica rzymskokatolicka w Białej

Zdjęcie wykonane przed przeniesieniem kaplicy

Zdjęcie wykonane w 2017 roku - po przeniesieniu kaplicy

Wykonano nowe fundamenty pod kaplicę w miejscu jej przeniesienia na działce będącej własnością parafii, rozebrano zabytkową kaplicę – znajdującą się na działce prywatnej, uporządkowano teren po rozbiórce, odbudowano ściany kaplicy, odbudowano dach nad kaplicą oraz pełne zewnętrzne deskowanie kaplicy.

Zdjęcie wykonane w 2018 roku w trakcie trwających prac rozbudowy kaplicy

Ołtarz główny p.w. Matki Boskiej w kościele parafialnym w Stróży

Zdjęcie wykonane przed przeprowadzeniem prac konserwatorskich

Zdjęcie wykonane po przeprowadzeniu prac konserwatorskich

Prace konserwatorskie barokowego ołtarza głównego p.w. Matki Boskiej w kościele parafialnym w Stróży podzielono na 2 etapy. Pierwszy etap prac, który przeprowadzono w 2017 roku polegał na:

- konserwacji elementów snycerskich złożonych i srebrzonych figuralnych,
- konserwacji elementów drewnianych polichromowanych,
- konserwacji malarstwa sztalugowego na podobrazii płóciennym,
- rekonstrukcji brakującego detalu snycerskiego.

Wszystkie zabiegi konserwatorskie, które zaplanowane na pierwszy etap prac zostały zrealizowane w całości, przywracając tym samym wartość historyczną i artystyczną ołtarza.

Zdjęcia wykonane po przeprowadzeniu prac konserwatorskich elementów snycerskich złoconych i srebrzonych figuralnych

Ołtarz boczny p.w. św. Rocha w kościele parafialnym p.w. św. Macieja w Rzęśni

Zdjęcie wykonane przed wykonaniem prac konserwatorskich

Zdjęcia wykonane po zakończeniu prac konserwatorskich

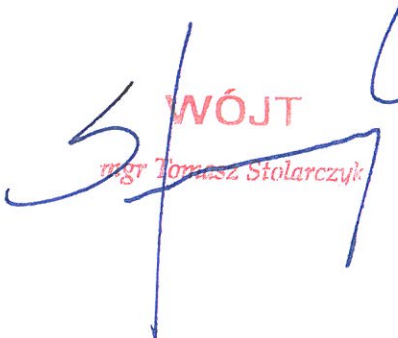
Prace konserwatorsko- restauratorskie przy ołtarzu bocznym p.w. św. Rocha obejmowały:

- wykonanie badań specjalistycznych nieinwazyjnych i inwazyjnych obrazu i ołtarza,
- konserwację i restaurację konstrukcyjnych, polichromowanych i złożonych (drewnianych i kamiennych) elementów ołtarza *in situ* oraz w pracowni konserwatorskiej,
- konserwację głównego obrazu ołtarzowego,
- konserwację tonda z malowanym na szkle wizerunkiem św. Stanisława Kostki,
- wykonanie końcowej dokumentacji konserwatorskiej.

Założenia programowe Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Rzęśnia na lata 2014-2017 zostały w pełni zrealizowane. Wszelkie prace konserwatorskie, budowlane dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków były prowadzone zgodnie z wymogami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, po uzyskaniu stosownej decyzji o prowadzeniu prac. W zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, gmina współpracuje z placówkami oświatowymi, kulturalnymi, stowarzyszeniami, organizacjami społecznymi, fundacjami i kościołami, promując wartości materialne oraz niematerialne dziedzictwa kulturowego naszej gminy.

Rzęśnia, dnia 22.05.2019 r.

Sporządziła: Ewa Szataniak

WÓJT
mgr Tomasz Stolarczyk